

Pracovní skupina pro věcné zpracování

13.12. 2011

Marie.Balikova@nkp.cz

Program

10:00-11:15

- úvodní informace – problematika věcného zpřístupnění
- úprava Konspektového schématu

11:15-12:00 přestávka

12:00-13:15

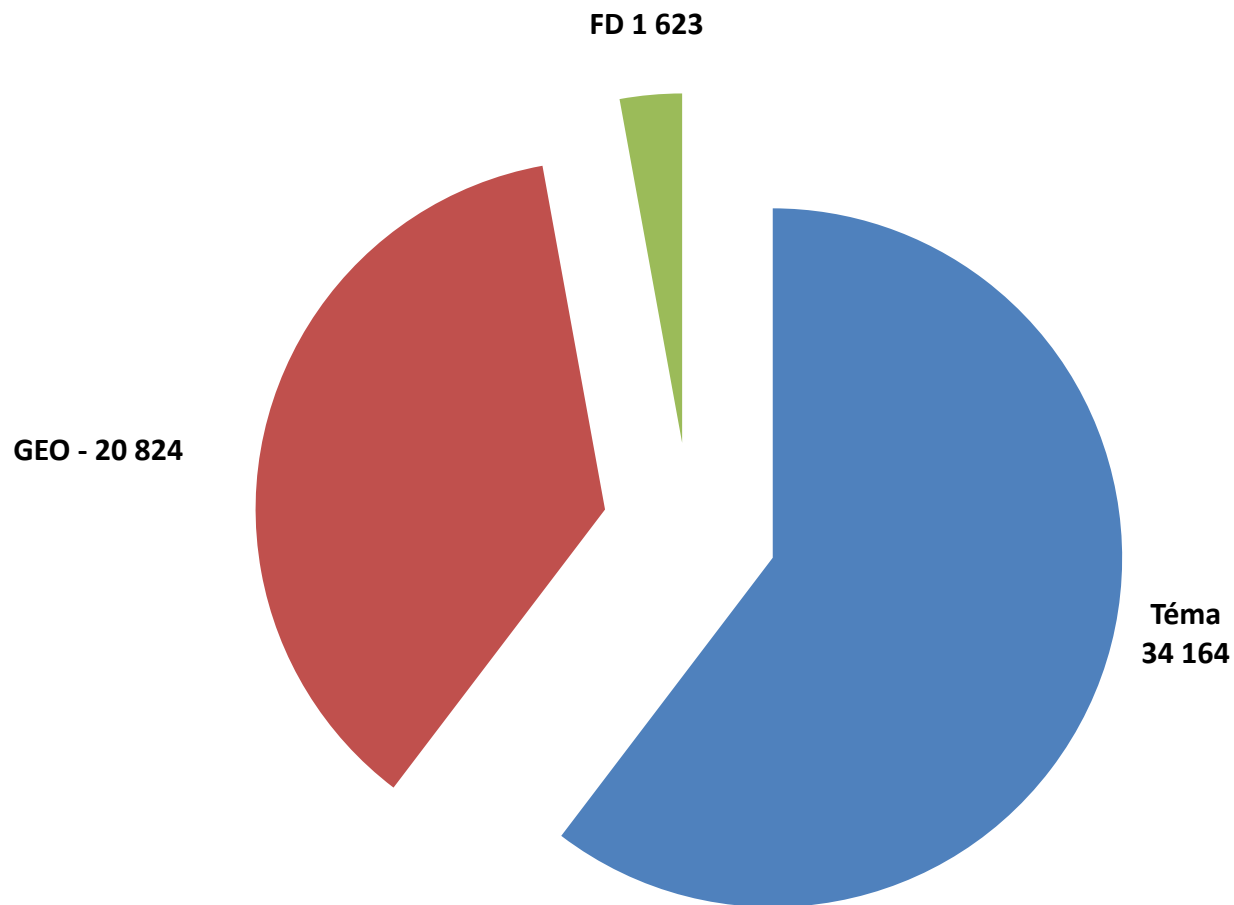
- integrace identifikátorů (ID) věcných autorit a jmenných autorit (autor/titul a názvových autorit)
- úpravy v GEO autoritách – pole 951
- geografické a chronologické kódované údaje
- formální deskriptory

13:15-13:45 konzultace

Úvodní informace

- **Věcné authority - statistika**
- **Současné problémy věcného zpracování**
 - **Obsahová analýza**
 - **Obohacování BIB záznamů o další informace**
 - **Informace v souvislostech**
 - **Propojování BIB záznamů s dalšími zdroji**

Věcné authority - statistiky

Proces věcného pořádní - Indexace

- tvorba obsahové charakteristiky dokumentu
- indexační/selekční obraz dokumentu
- **přidělení věcných selekčních údajů/lexikálních jednotek dokumentu**
 - řízená indexace
 - volná indexace
- intelektuální analýza obsahu dokumentu
- výběr pojmů
- **specifičnost indexace - rozdíly**
- výběr indexačních termínů z řízeného souboru
- návrh nových termínů

Zprostředkovatel informací, katalogizátor

- **obsahová analýza dokumentu !!! (ne popis podle názvu, je velmi zavádějící)**
 - intelektuální analýza
 - sémantická redukce textu
 - základní a dílčí témata
 - vyjádření vlastními slovy
- **převod do lexikálních jednotek informačního jazyka, tj. předmětových hesel, deskriptorů, volně tvořených klíčových slov**
- **reprodukce přesného obsahu informace**
 - **omezit subjektivní přístup**
 - **účinný a srozumitelný nástroj pro vyhledání informací**

Cíl: kvalitní popis a zpřístupnění informačních zdrojů

- Efektivní a kvalitní zpřístupnění informačních zdrojů, jejich částí a jednotlivých informací v nich obsažených standardním způsobem
- Důraz na zpřístupnění informací prostřednictvím obsahových charakteristik
- Úspěšné vyhledávání – jednoznačnost selekčních termínů
- Obohacení knihovních katalogů/BIB záznamů o další informace - informace v souvislostech
- [Obálky](#)
- [Obsahy](#)
- [Ukázka](#)

Jak získat informaci

- Prostřednictvím **sociální sítě** - individuální kontakt- (doporučení, odkaz, citace poskytnuté vyučujícími, kolegy, řešitelské týmy)
- Prostřednictvím **přímého prohledávání** neorganizovaných zdrojů počítačovou technologií doplněnou o zpětnou vazbu relevance (information retrieval)
 - Vyhledávání - algoritmizované počítačové programy, informace obsažena ve zdroji,
 - **Fulltextové vyhledávání** založené na porovnání dotazu s obsahem zdroje = porovnání textu
 - Problematika počítačového zpracování přirozeného jazyka
 - Zpřístupnění (vyhledání) netextových informací
- Prostřednictvím **prohledávání organizovaných zdrojů** – vyhledávání s metadaty
 - informační zdroj je podroben obsahové analýze
 - věcné údaje v BIB a metadatových záznamech
 - sekundární dokument

Efektivní vyhledávání

- Úspěšné vyhledávání – **jednoznačnost** selekčních termínů
- Respektování požadavků uživatele – FRBR
 - **Vyhledání/nalezení entity** odpovídajícím požadavkům uživatele
 - **Identifikace entity** – odlišení dvou stejně pojmenovaných entit
 - **Výběr entity** – odpovídající požadavkům uživatele
 - **Získání entity** – přístup k ní
 - Navigace – BIB – AUT záznam
- Rešeršní strategie (strategie hledání)
 - Metoda vyhledávání
 - Metoda prohlížení

Co požadujeme od uživatele

- **Rešeršní strategie**
- **efektivní způsob, jak získat informace**
 - o relevantních dokumentech
 - dokumenty samotné
- **přesná formulace dotazu**
- **analýza tématu**
- **znalost vyhledávacích služeb**

Co požaduje uživatel

- **Prostředí, ve kterém vyhledává na www**
- **Intuitivní, jednoduché, interaktivní prostředí a vyhledávání**
 - **Zápis dotazu v jedné řádce bez určení druhu údaje**
 - **Prohledávání informačních zdrojů bez ohledu na typ dokumentu**
 - **Řazení výsledků podle relevance**
 - **Fasetovou navigaci umožňující další specifikaci dotazu**

Řešení

- **Propojení informací s kvalitními referenčními zdroji, jejich zapojení do procesu vyhledávání**
- **Databáze autorit, oborové řízené slovníky**
 - **Konspektové schéma**
- **Wikipedie – občas problematické**

Paměťové instituce

- knihovny, archivy, muzea, výzkumné ústavy, univerzity
- Poslání
 - ochrana a zpřístupňování dokumentů kulturního dědictví
 - péče o národní paměť
 - tvorba nových zdrojů informací o kulturních událostech na místní i národní úrovni
- Knihovny – převážně sbírky publikovaných dokumentů
- Muzea –převážně sbírky objektů/artefaktů
- Archivy –převážně sbírky archiválií
- Spolupráce v oblasti
- digitalizace, ochrany a zpřístupnění kulturního dědictví

Zpřístupnění informačních zdrojů

- **Jednotný popis zdrojů**
- **používání společné terminologie**
- **zajištění jednotných selekčních údajů při popisu objektů i sbírek**
- **Kooperace nutná**
- **Nástroje kooperace z hlediska věcného zpřístupnění**
- **národní věcné authority**
- **Standards, pravidla – sladění rozdílných pracovních postupů**

Úprava Konspektového schématu

- rozšíření počtu skupin Konspektu v Předmětové kategorii č. 7
- rozšíření slovního vyjádření ve skupině Konspektu „912 Mapy. Atlasy“ o termín „Glóby“

Nová skupina Konspektu: „912:904 Staré mapy“

Zdůvodnění:

- Uživatelům jsou v současné době v rámci Konspektového schématu nabídnuty v Předmětové kategorii
- **12 - *Knihovnictví, informatika, všeobecné, referenční literatura** následující skupiny Konspektu:
- 09 - Rukopisy, prvotisky, staré tisky. Vzácná a pozoruhodná díla
- 093 - Prvotisky
- 094 - Staré tisky
- 094.5 - Tisky (19. stol.)

Nově připojená skupina Konspektu (od ledna 2011) - 912:904 Staré mapy

Rešerše

- zpřístupnění na 2. úrovni Konspektu,
- i v případě informačních zdrojů jako jsou staré mapy
- **Poznámka** - řadí se i „staré atlasy“ a „staré glóby“
- **Zdůvodnění:**
 - tato označení nejsou odbornou komunitou používána
 - **nelze je tedy považovat za termíny**

Rozšíření slovního vyjádření

001	sk136021
003	CZ-PrNK
005	20111209164132.0
008	030728 n annnnaabn-----n-a a-----
040	a ABA001 b cze
190 7	a 912 x Mapy. Atlasy. Glóby 2 Konspekt 9 7
5909	w g k 7 x *Geografie. Geologie. Vědy o Zemi
68099	i Neliterární, netextové zobrazení jednotlivých zemských oblastí.
79007	a 912 x Graphic representations of surface of earth and of extraterrestrial worlds 2 Conspectus 9 7

Nová skupina Konspektu

001	sk136021
003	CZ-PrNK
005	20111209164132.0
008	030728 n annnnaabn-----n-a a-----
040	a ABA001 b cze
190 7	a 912:904 x Staré mapy 2 Konspekt 9 7
5909	w g k 7 x *Geografie. Geologie. Vědy o Zemi
68099	i Neliterární, netextové zobrazení jednotlivých zemských oblastí – do roku 1850. Zahrnuje i „staré atlasy“ a „staré glóby“.
79007	a 912 x Graphic representations of surface of earth and of extraterrestrial worlds – to 1850 2 Conspectus 9 7

Hlavní záhlaví	● Hibsch, Josef Emanuel, 1852-1940
Název	● Geologické mapy Českého středohoří Josefa Emanuela Hibsche [kartografický dokument] = Die geologischen Karten des Böhmisches Mittelgebirges von Josef Emanuel Hibsch = Geological maps of the České středohoří by Josef Emanuel Hibsch / Alena Čejchanová, Vladimír Cajz
Vydání	Vyd. 1.
Měřítko	Měřítko různá
Nakl. údaje	Praha : Česká geologická služba : Geologický ústav Akademie věd České republiky, 2009
Popis (rozsah)	1 atlas (3 s., 21 mapových listů) : barev. ; 30 x 43 cm
Číslo nár.bibl.	cnb002024436
ISBN	978-80-7075-736-9 (volné listy v přebalu)
Další původce	● Čejchanová, Alena, 1956- ● Cajz, Vladimír, 1959-
Poznámka	Místní jména a názvy jednotlivých map německy, část. česky, anglický, německý a český text
Poznámka	V textové části chráněná krajinná oblast České středohoří, Josef Emanuel Hibch - stručná bibliografie, geologické mapování Českého středohoří, přínos a zhodnocení Hibschova mapového díla z dnešního pohledu, pokračovatelé Hibchova díla
Předmět. heslo	● geologie -- Česko
Předmět. heslo	● České středohoří-oblast (Česko)
Forma, žánr	* geologické mapy * atlasy
Skupina Konspektu	● 55 - Vědy o Zemi. Geologické vědy ● 912 - Mapy. Atlasy. Glóby
MDT	● 55 ● 913(437.31-15) ● (234.582) ● 912.43:55 ● (084.41)

Věcné authority, authority autor/název a unifikovaný název

Plná integrace jednoznačných nevýznamových identifikátorů (ID) věcných autorit i jmenných autorit autor/titul a názvových autorit do procesu indexování, tj

připojení ID uvedených autorit v polích 1XX a 5XX AUT báze a v odpovídajících polích BIB báze

Adekvátní vyjádření vztahů

Hierarchická struktura

Poznámky

Propojení autoritních termínů s jejich jednoznačnými nevýznamovými identifikátory tj. ID

Zdůvodnění:

- Propojením autoritních termínů s jejich jednoznačnými nevýznamovými identifikátory tj. jejich ID se podpoří a umožní
 - jednoznačná identifikace těchto termínů napříč jednotlivými systémy - příklad "latex" a "LaTeX";
- zahrnutí nepreferovaných forem do procesu vyhledávání ve všech systémech;
- linkování a propojování souvisejících informací a informačních zdrojů/dokumentů;
- konceptuální vyhledávání;
- rozvoj sémantického webu

Identifikace v oblasti autorit

- Stávající databáze autorit představuje základ identifikace jednotlivých entit, která je srozumitelná pro lidského uživatele.
- Nyní je nutné oblast jednoznačné identifikace rozšířit tak, aby byla srozumitelná, interpretovatelná a zpracovatelná i softwarovými agenty.
- Z tohoto důvodu bude ID autority připojeno k preferované formě a v konfliktních případech i k variantním, tj. nepreferovaným formám termínů v záznamech stávajících autorit, a v provázaných bibliografických záznamech.
- Přípravné práce pro technickou realizaci - dokončeny
- akce bude realizována v prosinci
- důvod: akce vyžaduje uzavření BIB i AUT báze NKC pro veřejnost, proto budou k tomuto účelu využity prosincové sváteční dny.

Autor/titul – AUT - jazyková verze

Zvolte formát: Standardní -- MARC

Záznam 1 z 1

LDR	-----nz--a22-----n--4500
FMT	JN
001	aun2007401999
003	CZ-PrNK
005	20111205085410.0
008	070619 n acnnaabn-----n-a a-----
040	a ABA001 b cze
1001	a Kafka, Franz, d 1883-1924. t Brief an den Vater. l Francouzsky 7 aun2007401999
4001	a Kafka, Franz, d 1883-1924. t Lettre au père 0 o
670	a NKC
906	a br20070619 b juri
906	a ks20080623 b jasv
9500	a definitivní

Autor/titul - AUT- základní

FMT	JN
001	aun2006373021
003	CZ-PrNK
005	20111205085432.0
008	061124 n acnnaabn-----n-a a-----
040	a ABA001 b cze d ABA001
1001	a Kafka, Franz, d 1883-1924. t Brief an den Vater 7 aun2006373021
670	a NKC
670	a LC (Names)
670	a www(Wikipedie, otevřená encyklopedie)
670	a Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských : Odeon - dílo neuvádí
70017	a Kafka, Franz, d 1883-1924. t Dopis otci 2 czenas

Záznam 1 z 1

LDR	-----nam-a22-----a-4500
FMT	BK
001	zpk20010968720
003	CZ-PrNK
005	20111205090341.0
007	tu
008	010515s2000----gw-----e-----000-0dger--
020	a 3-89206-234-X (brož.)
040	a ABA001 b cze
045	a x-x-
072 7	a 821.112.2.09 x Německá literatura, německy psaná (o ní) 2 Konspekt 9 11
080	a 821.112.2(437.3) 2 MRF
080	a (048.8) 2 MRF
1001	a Brune, Carlo 4 aut
24514	a Ein enterbter Sohn : b Studie zu Franz Kafkas Brief an den Vater / c Carlo Brune
260	a Essen : b Blaue Eule, c 2000
300	a 160 s. ; c 21 cm
4901	a Literaturwissenschaft in der Blauen Eule ; v Bd. 32
60017	a Kafka, Franz, d 1883-1924. t Brief an den Vater 7 aun2006373021 2 czenas
65004	a pražská německá literatura
655 7	a studie 7 fd133597 2 czenas
830 0	a Literaturwissenschaft in der Blauen Eule
9101	a ABA001
920	a zbk20010968720

Autor/titul

Příklad aplikace v BIB záznamu – formát MARC

Věcné authority - změny

- **Geo authority - vyjádření vztahů**
- **Geo authority - doplnění hierarchické struktury: pole 951**
- **Poznámky ve věcných autoritách**

Věcné autority - vyjádření vztahů

- V rámci sjednocování postupů a prostředí v rámci databáze národních autorit je nyní umožněno i v případě věcných autorit, tj. geografických, tematických a formálních autoritních termínů v poli 55X (tedy 551, 550, 555) rozlišit, jde-li o dřívější či novější záhlaví.
- Současná úprava se týká převážně geografických termínů.
- Jedná se o možnost připojení podpole "w" s hodnotou "a" pro dřívější záhlaví a s hodnotou "b" pro novější záhlaví v uvedených polích 55X

Příklad – vztah předchůdce - následník

AUT - Úplné zobrazení záznamu

Zvolte formát: [Standardní](#) -- [MARC](#)

Záznam 1 z 1

◀ Předch

Ident. číslo	ge128585	AUT - Úplné zobrazení záznamu	
Záhlaví	● Sri Lanka	Zvolte formát: Standardní -- MARC	
Kód geogr. oblasti	a-ce---	Záznam 1 z 1	
Odkaz. forma	Demokratická socialistická republika Sri Lanka	Ident. číslo	ge229696
	Šrí Lanka	Záhlaví	● Ceilon
Předch. záhlaví	Ceilon	Odkaz. forma	Ceylon
MDT	● (292.563) (fyziogeografické určení)	Násled. záhlaví	Sri Lanka
	● (548.7) (místní určení)	Poznámka	Používá se pro tvorbu korporativních záhlaví (do roku 1972). Při věcném zpracování se používá poslední varianta názvu Sri Lanka.
Angl. ekvivalent	Sri Lanka	System. číslo	000229696
GPS	7°52'23"N, 80°46'18.5"E Zobrazit na mapě		
Poznámka	Stát na stejnojmenném ostrově, název Sri Lanka používán od roku 1972.		
Status	správní celek		
Zdroj	LC (Names)		
	www(Getty)		
Další informace	 Wikipedie (Sri Lanka)		

Hierarchická struktura – pole 951

- připojeno speciální pole pro vyjádření hierarchické struktury u GEO názvů sídel.
- Struktura pole 951:
- \$a - stát
- \$b – oblast
- \$c - kraj
- \$d - okres
- \$e - obec/město
- \$f - část obce/města
- \$g - lokalita v rámci obce/města

Pole připojeno v záznamech **8645** názvů sídel

Hierarchická struktura - příklad

Zvolte formát: [Standardní](#) – [MARC](#)

Záznam 1 z 1

Ident. číslo ge369152

Záhlaví **●Loučky (Nové Sedlo, Sokolov, Česko)**

Kód geogr. oblasti e-xt--- | e-xt-ka

Odkaz. forma Grúntas (Nové Sedlo, Sokolov, Česko)

Nadřazený termin Nové Sedlo (Sokolov, Česko)

MDT ●(437.318)

Angl. ekvivalent Loučky (Nové Sedlo, Sokolov, Czech Republic)

GPS 50°12'24.7"N, 12°45'9.8"E [Zobrazit na mapě](#)

Poznámka Část obce Nové Sedlo v okrese Sokolov.

Status správní celek

Zdroj www(Adresy ČR-MVČR)

 Ortslexikon Sudetenland

951 |a Česko |c Karlovarský kraj |d Sokolov : okres |e Nové Sedlo |f Loučky

Systém. číslo 000369152

[http://aleph.nkp.cz/F7?func=direct&doc_number=000369152&local_base=AUT]

Poznámky v autoritních záznamech

- Poznámky v autoritních záznamech obsahují definice a komentáře k rozsahu autoritního termínu uvedeného v záhlaví. Zapisují se v poli 680.
- V současné době je možno rozlišit dva typy poznámek:
- definice, které se zapisují v poli 680 s hodnotou druhého indikátoru „0“,
- pokyny k použití, které se uvádějí v poli 680, v němž pozice druhého indikátoru není obsazena.

Příklad poznámek

FMT	GA	
001	ge487180	
003	CZ-PrNK	
005	20101005154305.0	Rakousko (1526-1804)
008	081120njac.znaabn-----n-aj-----	
040	ja ABA001 [b cze	
151	ja Rakousko (1526-1804)	
451	ja Habsburská monarchie (1526-1804) [0 o	
451	ja Rakouská monarchie (1526-1804) [0 o	
551	ja Rakousko	
551	ja Rakousko (1804-1867)	
551	ja Rakousko (1867-1918)	
551	ja Rakousko-Uhersko	
670	ja Evropa v proměnách staletí	
6800	[Používá se pouze pro korporace zapsané pod správním celkem s působností pro území Rakouska v letech 1526-1804.	
68000	[Označuje historický státní útvar, jemuž vládla rakouská větev habsburské dynastie a jejich následnická habsbursko-lotrinská dynastie v letech 1526-1804; známé také pod neoficiálními názvy Habsburská monarchie, popř. Rakouská monarchie.	
75107	ja Austrian monarchy (1526-1804) [2 eczenas	
906	ja wp20081030 [b hedo	
9501	ja správní celek	
SYS	000487180	

Formální deskriptory – mapy - Temap

- NK, 2005 – příručka pro katalogizaci kartografických dokumentů- zde také rozhodnutí o způsobu zápisu hesel a descriptorů
- ochota k doplnění věcných hesel a formálních descriptorů
- dohoda o způsobech věcného popisu v knihovnách
- **650 – věcné heslo- obsah – o čem**
- **655 – formát-co je**
- MZK – katalogizační politika totožná s NK

Praxe UK

- UK – nepoužívalo se pole 655- proto hesla v 650 , ale i tematické označení map.
- Pole 655 se používá od počátku roku – termíny používány v poli 650, např. geologické mapy
- MU – přizpůsobí se, kolegové se přiklánějí k užití obecného např. Geologie do 650 a mapy do 655, geologické mapy – neužívat
- dohoda – obsah – téma mapy (v případě regionální mapy – pole 651), např. geologie, do 655 geologické mapy.
- termín historické/dějepisné mapy X staré mapy bude změněn v 650
- hranice pro staré mapy stanovena na rok 1850 (2. vojenské mapování).
- Do roku 1850 se používají nedekadické klady listů.

Řešení

- Po zpracování FD NK a jejich zapracování do souboru autorit budou používány v knihovnách TEMAP
- Deskriptory mohou být označeny TEMAP, aby bylo vně dostatečně jasné, že jde o podrobné oborové třídění – pole 950
- Následně budou vypracována podrobná hesla pro 650 a popř. též doplněna do souboru NA
- UK pak musí provést opravy v rejstřících
- UK bude mít možnost se rozhodnout, zda bude používat stejné termíny v polích 650 a 655
- UK se bude snažit vyřešit obsahy polí tak, aby byl věcný popis prováděn jednotně s dalšími knihovnami
- Nejdříve však po zprovoznění nových FD v souboru národních autorit
- ukázka

Geografické kódované informace – pole 043

- dotaz a snad i námět na diskuzi na poradě v prosinci
- narazila jsem při kontrole záznamů periodik v naší knihovně na praxi, že do pole 043 byl dán geografický kód podle místa vydání, **ne podle obsahu.**
- **Kód v poli 043 – se uvádí kód podle obsahu dokumentu, ne podle místa vydání**
- <http://www.oclc.org/bibformats/en/0xx/043.shtm>

Chronologické kódy – pole 045

- Pole 045 obsahuje jen jeden interval zahrnující celé období obsažené v dokumentu

Zámecké zahrady - GEO

AUT - Úplné zobrazení záznamu

Zvolte formát: [Standardní](#) -- [MARC](#)

Záznam 1 z 1

Ident. číslo	ge399688
Záhlaví	Zahrada Na Valech (Praha, Česko)
Kód geogr. oblasti	e-xr--- e-xr-pg
Odkaz. forma	Na Valech, zahrada (Praha, Česko)
MDT	(437.311)
GPS	50°5'24.9"N, 14°24'9"E Zobrazit na mapě
Zdroj	Dostálová, J.: Pražské zahrady a parky. Část 9, Zahrada Na Valech
Další informace	http://www.hrad.cz/cz/prazsky_hrad/zahrady.shtml
System. číslo	000399688

[http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000399688&local_base=AUT]

